

10 Avfall och avfallsförebyggande

Vi använder idag i genomsnitt 20 ton materiella resurser per person och år. Avfallsmängderna ökar hela tiden, men eftersom vi har blivit allt bättre på att ta hand om avfallet så har deponeringen minskat. Ambitionen både inom Sverige och EU är att minska avfallsmängderna och åstadkomma resurseffektiva och giftfria kretslopp, vilket är en stor utmaning. Avfallshierarkin, eller avfallstrappan, som ingår i EU:s avfallsdirektiv och Miljöbalkens 15 kap 10 § åskådliggör detta och ska tillämpas. Trappan består av fem steg där nummer ett innebär bäst resurshushållning:

1. Förebygg att avfall uppkommer.
2. Förbered avfallet för återanvändning.
3. Återvinn materialet i sig, inklusive biologisk behandling.
4. Återvinn materialet på annat sätt, till exempel genom energiutvinning.
5. Bortskaffande av avfallet (deponering).

Det första steget, att förebygga att avfall uppkommer, betonas allt mer i arbetet och regelverket. Detta är nära kopplat till arbetet för hållbar konsumtion.

Avfallssektorn omfattas framför allt av kommunala bolag och andra företag i avfallsbranschen. Verksamhetsutövare och hushåll som ger upphov till avfall samt tillsynsmyndigheter är också viktiga i sammanhanget. Tyngdpunkten i åtgärdsprogrammet ligger på kommunernas åtgärder.

Varje kommun har ansvar för att det finns en plan för avfallsförebyggande och hållbar avfallshantering och för att ta hand om avfall som kommunen ansvarar för enligt renhållningsordningen. Ansvaret för verksamhetsavfall ligger hos respektive verksamhet, vilket kontrolleras via miljötillsynen. De typer av avfall som ingår i producentansvaret är producenternas ansvar att samla in. Regelverket för detta är under översyn. Länsstyrelsen deltar i regional avfallsplanering och rapporterar om arbetet till Naturvårdsverket.

Dalakommunerna samarbetar inom samarbetsorganet Dala Avfall och nationellt verkar branschföreningen Avfall Sverige.

I Dalarna driver Dala Avfall, kommunerna, i samarbete med Länsstyrelsen, sedan 2006 framtagande, uppföljning och även visst genomförande av kommunala avfallsplaner. Grund för planerna är ett gemensamt dokument med gemensamma övergripande mål, mätbara mål och regionala och lokala åtgärder som varje kommun tar med i sin avfallsplan. Dessutom lägger kommunerna till egna åtgärder. De åtgärder som beskrivs i detta avsnitt är resultatet av arbetet med nya kommunala avfallsplaner för perioden 2018–2022. Det är avfallsplanernas gemensamma regionala åtgärder som återges här. Nya åtgärder kan tillkomma under planperioden och tas då upp vid det årliga uppföljningsmötet. Utgångspunkter är regelverket för avfallsplanering, miljömålen och andra nationella mål och riktlinjer.

De övergripande målen i Dalarnas avfallsplanering, som också speglar utmaningarna i arbetet, är följande:

1. Mängden avfall som kommunen ansvarar för ska minska till förmån för hållbar konsumtion och ökad återanvändning.
2. Hushåll, kommuner och verksamheter ska bli bättre på att källsortera och materialåtervinningen ska öka.
3. Matavfall ska omhändertas så att nationella miljömål uppnås.
4. Insamlingen av farligt avfall ska förbättras.
5. Tillgänglighet och förutsättningarna för att lämna grovavfall till återanvändning ska förbättras.
6. Återanvändning av avloppsslam ska bidra till resurseffektiva kretslopp med minsta möjliga påverkan av farliga ämnen.
7. Risken för negativ miljöpåverkan från nedlagda kommunala deponier ska minska.
8. Nedskräpning ska minska i tätorter, naturområden samt långssjöar och vattendrag.
9. Minska avfallsmängder och öka återanvändning av byggavfall samt använda miljövänliga material och omhänderta farligt avfall på rätt sätt.

Den största utmaningen är att få igång ett mer aktivt och kraftfullt arbete kring avfallsförebyggande. Det kräver nya arbetssätt hos avfallsaktörer och även att fler än de som traditionellt arbetat med avfallsfrågor involveras. Sådana ambitioner finns i de nya planerna. Avfallsförebyggande arbete innebär också nya möjligheter till innovativa lösningar och även synergier med ekonomiska och sociala värden.

Hänvisning till andra avsnitt: 8 Konsumtion.

Miljömål som berörs: God bebyggd miljö, Giftfri miljö och Generationsmålet. Därtill särskilda regionala mål framtagna i arbetet med de kommunala avfallsplanerna.

Hållbarhetsmål/Agenda 2030-mål som berörs: 11 Hållbara städer och samhällen, 12 Hållbar konsumtion och produktion, 17 Samverkan.

10.1 Avfallsförebyggande

Åtgärdsområdets betydelse för det regionala miljömålsarbetet: Avfallsmängderna fortsätter att öka och i Dalarna kastar ett medelhushåll strax över 500 kg per person och år (2016). Avfallets uppkomst är den högsta nivån

i avfallshierarkin som alla EU-länder ska sträva efter att förbättra. Detta handlar om att minska konsumtionens miljöpåverkan, vilket är avgörande för att kunna nå miljömålen.

Verksamheter, uppdrag och pågående insatser inom området: Avfallsförebyggande berör till stor del kommunernas och hushållens konsumtionsmönster samt källsortering i hushåll, kommunal verksamhet och arbetsplatser. I Dalarna har under senare år fler insatser kommit igång, bland annat insamling av textilier och arbete för minskat matsvinn. I de kommunala avfallsplanerna 2013–2017 lyftes avfallsförebyggande som ett eget område och en regional arbetsgrupp har verkat under perioden.

Vilka är samhällets styrmedel för miljömålen inom området: Avfallsförebyggande betonas nu alltmer i avfallsplaneringen och avfallshierarkin har inarbetats i Miljöbalken. Förebyggande av matsvinn och textilier är prioriterat nationellt. Utredningen om *cirkulär ekonomi* (SOU 2017:22) lämnar förslag för att ytterligare stärka avfallsförebyggande, bland annat att kommunerna via avfallstaxan ska kunna finansiera åtgärder.

Vad kan göras mer i Dalarna: Trots brist på mer skarpa styrmedel för avfallsförebyggande lokalt kan betydligt mer göras. Nya nationella styr signaler syftar också till detta. Åtgärderna här syftar till att stärka avfallsförebyggande kommande år.

10.1.1 Nätverksarbete för avfallsförebyggande

Vad ska göras: Stärka regionalt och lokalt nätverksarbete i Dalarna för den kommande planperioden 2018 – 2022. Under perioden avses befintliga nätverk stärkas och ett politikernätverk initieras. Dessutom avses i denna åtgärd den lokala organisationen för arbetet med avfallsplanens genomförande.

Drivande part: Länsstyrelsen och Regional avfallsplanegrupp (där Dala Avfall, kommuner och länsstyrelse ska ingå) och kommunernas lokala avfallsplanegrupper för respektive kommun.

Medverkande part: Flertal nätverk som berörs av avfallsförebyggande. Samråd med Region Dalarna.

När genomförs åtgärden: 2018–2022.

Uppföljning: Åtgärder som gjorts för att stärka befintliga nätverk. Insatser som gjorts för att bilda ett politikernätverk. Uppföljning av avfallsplaneringen (Dala Avfall).

10.1.2 Webbportal för avfallsplanering

Vad ska göras: Utveckla publik webbportal i Dalarna för kommunikation rörande avfallsplanen och dess genomförande och uppföljning.

Drivande part: Dala Avfall.

Medverkande part: Lokala avfallsplanegrupper för respektive kommun.

När genomförs åtgärden: 2018.

Uppföljning: Framtagen webbportal. Antal besökare på webbportalen. Uppföljning av avfallsplaneringen (Dala Avfall).

10.1.3 Utveckla konceptet "Dalarna minskar avfallet"

Vad ska göras: Utveckla konceptet "Dalarna minskar avfallet", i syfte att skapa engagemang, delaktighet och åtgärder för avfallsförebyggande i olika verksamheter och hos olika aktörer. Konceptet avses utvecklas i dialog med intresserade organisationer och företag. (Konceptet beskrivs närmare i de kommunala avfallsplanerna.)

Drivande part: Regional avfallsplanegrupp (där Dala Avfall, kommuner och länsstyrelse ska ingå).

Medverkande part: Lokala avfallsplanegrupper för respektive kommun.

När genomförs åtgärden: 2018–2022.

Uppföljning: Uppföljning av avfallsplaneringen (Dala Avfall).

10.1.4 Riktlinjer avfall i kommunens strategiska dokument

Vad ska göras: Ta fram riktlinjer för att organisera och införa avfallshierarkin (avfallstrappan) i kommunernas strategiska dokument och verksamhetsplaner.

Drivande part: Regional avfallsplanegrupp (där Dala Avfall, kommuner och länsstyrelse ska ingå).

Medverkande part: Kommunerna (lokala avfallsplanegrupper).

När genomförs åtgärden: 2018–2019.

Uppföljning: Antal strategiska dokument och verksamhetsplaner där avfallstrappan är införd. Uppföljning av avfallsplaneringen (Dala Avfall).

10.1.5 Upphandlingsstöd avfallsförebyggande

Vad ska göras: Inom ramen för Upphandlingsdialog Dalarnas metodutveckling och kompetensaktiviteter för miljö, uppmärksamma frågor om hållbar konsumtion och avfallshierarkin.

Drivande part: Länsstyrelsen – Upphandlingsdialog Dalarna och Regionala avfallsplanegruppen.

Medverkande part: Kommunerna, Landstinget och andra offentliga.

När genomförs åtgärden: 2018–2020.

Uppföljning: Uppföljning av upphandlingsdialogen och avfallsplaneringen (Dala Avfall).

10.1.6 Matsvinn i kommunal verksamhet

Vad ska göras: Genomföra insatser för minskat matsvinn i kommunal verksamhet: Gemensam policy i Dalarna, mätning av matsvinn i kommunal kostverksamhet, införskaffa gemensamt mätsystem matsvinn kommunal kostverksamhet och överenskommelse i kostnätverk för reglering av dess arbete, ansvar och finansiering.

Drivande part: Kostnätverk (kommunerna).

Medverkande part: Lokala avfallsplanegrupper för respektive kommun.

När genomförs åtgärden: 2018.

Uppföljning: Insatser gjorda för minskat matsvinn. Beskrivning av framtagna policy samt det gemensamma mätsystemet för matsvinn. Uppföljning av avfallsplaneringen (Dala Avfall).

10.2 Kommunal avfallshantering

Åtgärdsområdets betydelse för det regionala miljömålsarbetet: Detta åtgärdsområde inbegriper fem områden i de kommunala avfallsplanerna: källsortering och materialåtervinning, omhändertagande av mat- och restavfall, farligt avfall/elavfall, grovavfall/återvinningscentraler (ÅVC) samt latrin, slam och fett. Dessa områden är huvuduppgifter för den kommunala avfallshanteringen och det är betydelsefullt för miljömålen att dessa fungerar väl.

Verksamheter, uppdrag och pågående insatser inom området: Mycket arbete har skett och sker för att hantera avfallet på ett miljöriktigt sätt i dalakommunerna. Ett systematiskt arbete med uppföljning sker också, där kundundersökningar och plockanalyser ingår.

Vilka är samhällets styrmedel för miljömålen inom området: Ett väl utvecklat regelverk styr hur avfallshanteringen ska bedrivas. Översyner sker kontinuerligt. För närvarande utreds bland annat om kommunerna ska överta ansvaret för insamling av förpackningar och returpapper. Nu ansvarar producenterna för detta.

Vad kan göras mer i Dalarna: Avfallshanteringen har kommit långt, men det finns mer att göra och insatser behövs också för att upprätthålla uppnådda nivåer på källsortering med mera. En annan aktuell fråga är hantering av matavfall. År 2017 börjar kommunerna i Dalarna att förbehandla matavfallet för vidare transport till rötningsanläggning med gasproduktion för fordonsändamål samt återföring av växtnäring.

10.2.1 Information och kommunikation kring källsortering

Vad ska göras: Utveckla information och kommunikation samt återkoppling till hushållen om vikten och nyttan av källsortering genom kommunikationsplan som revideras årligen. Inriktning: bättre källsortering av förpackningar och returpapper samt rent matavfall och rent avlopp.

Drivande part: Dala Avfall.

Medverkande part: Kommunerna (renhållare).

När genomförs åtgärden: 2018–2022.

Uppföljning: Beskrivning av vad som gjorts för att utveckla information och kommunikation i kommunikationsplanen. Statistik på källsortering och kvalitet på det källsorterade materialet. Uppföljning av avfallsplaneringen (Dala Avfall).

10.2.2 Insamling förpackningar och returpapper

Vad ska göras: Följa den nationella utvecklingen kring ansvar för insamling av förpackningar och returpapper samt utreda regionala lösningar för fastighetsnära insamling, transport och avsättning av material.

Drivande part: Dala Avfall.

Medverkande part: Kommunerna (renhållare).

När genomförs åtgärden: 2018–2022.

Uppföljning: Uppföljning av avfallsplaneringen (Dala Avfall).

10.2.3 Utredda papperspåsar för matavfall

Vad ska göras: Utred möjligheterna att erbjuda papperspåsar/säckar för verksamheter att använda för sitt matavfall.

Drivande part: Dala Avfall.

Medverkande part: Kommunerna (renhållare).

När genomförs åtgärden: 2019.

Uppföljning: Antal kommuner som har papperspåsar/säckar i verksamheter för sitt matavfall. Uppföljning av avfallsplaneringen (Dala Avfall).

10.2.4 Förbättrad källsortering av farligt avfall

Vad ska göras: Utredda möjligheter, kostnader och finansieringsmöjligheter att förbättra källsorteringen genom insamling av farligt avfall, smått elavfall och batterier vid kommunala hyresfastigheter samt andra lämpliga verksamheter.

Drivande part: Dala Avfall.

Medverkande part: Kommunerna (renhållare).

När genomförs åtgärden: 2019.

Uppföljning: Beskrivning av resultat från utredning. Uppföljning av avfallsplaneringen (Dala Avfall).

10.2.5 Materialåtervinning av grovavfall

Vad ska göras: Utveckla materialåtervinning av grovavfall, i synnerhet för avfall som annars deponeras eller förbränns.

Drivande part: Dala Avfall.

Medverkande part: Kommunerna (renhållare).

När genomförs åtgärden: 2018–2019.

Uppföljning: Beskrivning av nya metoder för materialåtervinning. Uppföljning av avfallsplaneringen (Dala Avfall).

10.2.6 Omhändertagande av avloppsslam

Vad ska göras: Ta fram länsmodell som underlag för kommunal slamstrategi inklusive dess uppföljning och utvärdering. Bör bland annat beakta riktlinjer från Svenskt Vatten, kommunikation/information, samordning Kommunal VA planering, slamkvalitet/uppströmsarbete, regional samordning av behandling och avsättning samt samverkande aktörer.

Drivande part: Dala VA.

Medverkande part: DalaAvfall, kommunal miljötillsyn och Länsstyrelsen.

När genomförs åtgärden: 2018–2019.

Uppföljning: Framtagen länsmodell samt beskrivning av hur och vem den har använts. Uppföljning av avfallsplaneringen (Dala Avfall).

10.2.7 Återanvändning fett/olja

Vad ska göras: Utveckla möjligheterna att förbättra insamling och återanvändning av fettavskiljarslam och frityrolja i länet, genom att belysa juridiska förutsättningar, koordinera systemlösningar och upphandlingar.

Drivande part: Dala Avfall.

Medverkande part: Kommunerna (renhållare).

När genomförs åtgärden: 2019.

Uppföljning: Beskrivning av juridiska förutsättningar och systemlösningar för återanvändning av fettavskiljarslam. Uppföljning av avfallsplaneringen (Dala Avfall).

10.3 Nedlagda kommunala deponier

Åtgärdsområdets betydelse för det regionala miljömålsarbetet: I Dalarna finns cirka 280 stycken nedlagda kommunala avfallsdeponier. Av dessa är cirka 80 stycken i riskklass 1 eller 2 enligt den klassning av förorenade områden som finns, vilket betyder stor eller mycket stor risk för människors hälsa och miljö. Dessa är prioriterade för undersökningar och ska vid behov åtgärdas i form av lämplig efterbehandling. I miljömålen uttrycks här ambitioner och förslag till nationellt etappmål är att 25 % av riskklass 1 och 15 % riskklass 2 ska vara åtgärdade år 2025 (gäller alla förorenade områden). Regionalt är målet 2022 att de 80 kommunala deponierna i riskklass 1 och 2 ska vara undersökta (enligt MIFO fas 2) och att det ska finnas en tidsatt åtgärdsplan för var och en av dem.

Verksamheter, uppdrag och pågående insatser inom området: Länsstyrelsen identifierar och kartlägger förorenade områden, gör ansvarsutredningar för sina tillsynsobjekt och verkar för genomförandet av undersökningar och åtgärder samt administrerar bidrag för områden där ansvar saknas. Vidare har de tillsynsvägledning gentemot kommuner och rådgivning gentemot verksamhetsutövare och allmänhet. Kommuner har tillsynsansvar och ansvarar för ansvarsutredningar för sina tillsynsobjekt. Lejonparten av de nedlagda kommunala deponierna ligger under kommunernas tillsynsansvar.

Vilka är samhällets styrmedel för miljömålen inom området: Förorenade områden är politiskt prioriterat sedan flera år. Såväl Miljöbalken som ekonomiska bidrag utgör styrmedel för att dessa ska åtgärdas. Vattenmyndigheternas åtgärdsprogram 2016–2021 innehåller ett antal bindande åtgärder riktade till kommuner och länsstyrelsen.

Vad kan göras mer i Dalarna: Ett stort antal deponier kvarstår innan länets samtliga prioriterade deponier har undersökts och vid behov åtgärdats.

10.3.1 Arbetsgrupp kommunala nedlagda deponier

Vad ska göras: Bilda länsövergripande arbetsgrupp för hantering av kommunala nedlagda deponier under perioden 2018.

Drivande part: Länsstyrelsen.

Medverkande part: Kommunerna (miljötillsyn).

När genomförs åtgärden: Grupp bildas 2018 och fortsätter sedan löpande.

Uppföljning: Antal möten med arbetsgruppen. Uppföljning av avfallsplaneringen (Dala Avfall).

10.3.2 Riktlinjer för ansvar kommunala nedlagda deponier

Vad ska göras: Ta fram gemensamma riktlinjer om ansvar, undersökningar och åtgärder. Riktlinjerna ska även behandla finansieringen samt det kom-

munala arbetet.

Drivande part: Länsövergripande arbetsgrupp (kommunerna och Länsstyrelsen).

Medverkande part: Insatsen ska rikta sig mot berörda kommunala förvaltningar, bolag och nämnder.

När genomförs åtgärden: 2018.

Uppföljning: Framtagna riktlinjer. Uppföljning av avfallsplaneringen (Dala Avfall).

10.4 Nedskräpning

Åtgärdsområdets betydelse för det regionala miljömålsarbetet: Med nedskräpning avses att slänga eller lämna föremål av olika karaktär på marken eller i vattnet, såväl små som exempelvis fimpar som större exempelvis skrotbilar. Nedskräpning påverkar miljön genom läckage av farliga ämnen, genom att djur och människor skadas och genom att det är fullt och störande. Det påverkar också ekonomin genom att det kostar att städa upp.

Verksamheter, uppdrag och pågående insatser inom området: Kommunerna genomför dagligen städinsatser på allmän plats. Idag sker ingen uppföljning eller mätning av nedskräpning i länets kommuner. Stiftelsen Håll Sverige Rent arbetar för att förebygga och motverka nedskräpningen.

Vilka är samhällets styrmedel för miljömålen inom området: Nedskräpning har under senare tid blivit mer uppmärksammat och politiskt prioriterat, inte minst marin nedskräpning.

Vad kan göras mer i Dalarna: I arbetet mot nedskräpning kan det vara effektivt att arbeta mer med förebyggande åtgärder än att enbart reagera i efterhand genom städinsatser.

10.4.1 Förebyggande insatser gällande nedskräpning

Vad ska göras: Genomföra riktad enkät om nedskräpning på kommunernas hemsidor i samband med att avfallsenkäten görs. Analysera resultat och ta fram förebyggande åtgärder för minskad nedskräpning. I samband med detta genomföra information för att medvetandegöra invånare om nedskräpning på allmän plats. Samråd med tillsyn.

Drivande part: Gata/park-nätverk (kommunerna).

Medverkande part: Kommunerna via lokala avfallsplanegrupper.

När genomförs åtgärden: 2017, 2019, 2021.

Uppföljning: Beskrivning av förebyggande åtgärder för minskad nedskräpning som tagits fram. Antal informationsinsatser som gjorts. Uppföljning av avfallsplaneringen (Dala Avfall).

10.4.2 Rutiner gällande nedskräpning

Vad ska göras: Införa gemensamma rutiner för att löpande informera om det som kommunerna redan gör gällande gatuhållning och säkerställa samordning/delaktighet i evenemang och kampanjer för minskad nedskräpning.

Drivande part: Gata/park-nätverk (kommunerna).

Medverkande part: Kommunerna.

När genomförs åtgärden: Löpande.

Uppföljning: Beskrivning av vilka evenemang och kampanjer gällande gatuhållning som kommunerna drivit eller medverkat i. Uppföljning av avfallsplaneringen (Dala Avfall).

10.5 Verksamhetsavfall

Åtgärdsområdets betydelse för det regionala miljömålsarbetet: Verksamheternas avfall behöver tas om hand precis som hushållens. Bygg- och rivningsavfall är då ett viktigt avfallslag. Inom byggsektorn skapas årligen en tredjedel av allt avfall som uppkommer inom Sverige (om man inte räknar med gruvavfallet) och en fjärdedel av allt det farliga avfallet.

Verksamheter, uppdrag och pågående insatser inom området: Ett tidigare tillsynsprojekt i länet avsåg bygg- och rivningsavfall. ByggDialog Dalarna arbetar något med frågan.

Vilka är samhällets styrmedel för miljömålen inom området: Miljöbalken reglerar verksamhetsavfall. Bygg- och rivningsavfall har särskilt uppmärksammats under senare år. Ett nationellt etappmål har lagts fast och avfallslaget är prioriterat i Naturvårdsverkets nationella avfallsplan.

Vad kan göras mer i Dalarna: Länsstyrelsen, kommunerna och olika verksamhetsutövare kan arbeta mer med verksamhetsavfall. För bygg- och rivningsavfallet är ByggDialog Dalarna en viktig part. Flera åtgärder behövs här, bland annat krav vid upphandlingar, goda exempel som visar att det är lönsamt att sortera och minimera avfallet och tillsynsinsatser.

10.5.1 Minimering och återanvändning av bygg- och rivningsavfall

Vad ska göras: Identifiera och initiera fler insatser för minimering av byggavfall. Skapa återanvändning av bygg- och rivningsavfall. Använda projektet/förstudien Borlänge Återbyggdepå som ett pilotprojekt för dessa ambitioner.

Drivande part: ByggDialog Dalarna, Byggutbildning STAR. **Medverkande part:** Ansvariga för Borlänge Återbyggdepå – Högskolan Dalarna, Byggutbildning STAR, Borlänge kommun, Borlänge Energi, Tunabyggen.

När genomförs åtgärden: Projektet Borlänge Återbyggdepå 2018 och där efter fortsatta insatser.

Uppföljning: Beskrivning av utvecklad modell för Borlänge Återbyggdepå samt uppföljning av insatser.

10.5.2 Avfallsförebyggande i tillsynsvägledning

Vad ska göras: Utveckla avfallsförebyggande i tillsynsvägledningsplaner för miljö samt bygg. Beakta förutsättningar och tillsyn gällande: källsortering i hushåll och verksamheter enligt gällande renhållningsordning (samarbete DalaAvfall); avfallshierarkin tillämpas vid tillsyn mot verksamheter (rutiner

finns); avfallshierarkin tillämpas vid upphandling; nedskräpning (ex avseende illegala deponier, plast etc); bygg och rivningsavfall.

Drivande part: Länsstyrelsen.

Medverkande part: Kommunerna (miljö- och bygg tillsyn).

När genomförs åtgärden: 2020.

Uppföljning: Beskrivning av hur avfallsförebyggande integrerats i tillsynsvägledningsplaner. Uppföljning av avfallsplaneringen (Dala Avfall).